

SAKSFREMLEGG

Saksbehandler:	Ragnhild Hammer	Arkiv:	C00 &13
Arkivsaksnr:	09/6778		
Løpenummer:	53608/09		

Utvalg

Administrasjonsutvalget	05.11.2009
Komite for kultur, miljø og næring	12.11.2009
Bystyret	19.11.2009

HØRING - DISKRIMINERINGSLOVUTVALGEST UTREDNING

... &&& Sett inn saksutredningen under ↓

Vedlegg: T

Høringsbrev:<http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Diskriminering/Diskrimineringslovutvalget/høringsbrev.doc>

NOU 2009:14: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/nouer/2009/nou-2009-14.html?id=566624>

Bakgrunn for saken

Regjeringen Stoltenberg II oppnevnte i 2007 Diskrimineringslovutvalget for å utarbeide forslag til en samlet diskrimineringslovgivning m.m. Arendal kommune har mottatt til høring Diskrimineringslovutvalgets utredning NOU 2009: 14 Et helhetlig diskrimineringsvern. Høringsfristen er 30. desember 2009. Bakgrunnen var Soria Moria erklæringen hvor det heter:

”Regjeringen vil bekjempe all diskriminering. Alle skal ha krav på å få de samme muligheter til å utvikle seg, utnytte sine evner og leve sine liv, uavhengig av kjønn, sosial bakgrunn, religion, seksuell orientering, funksjonshemming eller etnisk tilhørighet”.

Videre omtaler Regjeringen Stoltenberg II følgende om homofiles rettigheter:

”Vi vil sikre homofile og lesbiske rettigheter, støtte homofile og lesbiske i å leve åpent og aktivt motarbeide diskriminering”.

I samsvar med mandat avga utvalget 11. januar 2008 en delinnstilling NOU 2008:1 Kvinner og homofile i trossamfunn.

Utvalgets utredning omfatter:

- Forslag til en samlet diskrimineringslov som skal erstatte likestillingsloven, lov mot etnisk diskriminering og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, samt enkelte bestemmelser i arbeidsmiljøloven kapittel 13.
- Innføring av et grunnlovsværn mot diskriminering.
- Spørsmål om ratifikasjon av protokoll 12 til Den europeiske menneskerettskonvensjon.

Bakgrunn og fakta

SAKSFREMLEGG

Saksbehandler: Ragnhild Hammer
Arkivsaksnr: 09/6778
Løpenummer: 53608/09

Arkiv: C00 &13

Diskriminering som fenomen

I samfunnet er det en rekke former for handlinger, praksis eller ytringer som virker eller kan virke begrensende på personers livsutfoldelse, redusere livskvaliteten, begrense muligheter og føre til at noen personer eller grupper på grunn av bestemte egenskaper får en dårligere stilling i samfunnet enn andre.

Diskriminering kan skje i form av utestengning fra arbeidslivet og andre samfunnsområder. Diskriminering kan føre til dårligere utdanning, dårligere arbeidsvilkår og dårligere økonomi. En følge av diskriminering kan være demonisering og sosial stigma knyttet til enkeltgrupper, eventuelt definering ut av det moralske fellesskapet. Vi ser at visse grupper er særlig utsatt for trakassering, vold og hatkriminalitet. Disse problemene kan gå i arv fra generasjon til generasjon.

Diskriminering dreier seg imidlertid om mer enn handlinger eller ytringer som er basert på fordommer eller stereotyper.

Det kan være likebehandling, som får ulike virkninger for ulike grupper fordi vi er forskjellige.

Det kan være manglende tilgjengelighet til bygninger, offentlige kommunikasjonsmidler, informasjonstjenester osv. som ellers er offentlig tilgjengelig, kan stenge noen ute eller begrense muligheten til å delta i samfunnet og dra nytte av tilbudet og rettigheter på linje med andre.

Manglende hensyn til forskjeller og manglende tilgjengelighet kan i noen tilfeller forklares med de praktiske og økonomiske kostnadene knyttet til å sikre tilgjengelighet eller å likebehandle på andre måter.

Det kan imidlertid være slik at forskjellsbehandlingen bygger på feilaktige eller overdrevne antakelser om kostnader, f.eks hvis det feilaktig antas at ansettelse av en funksjonshemmet arbeidstaker vil forutsette kostbar tilrettelegging. Det kan også være at kostnadene er reelle nok, men at de er så lave at det ikke er rimelig å legge vekt på dem.

I noen tilfeller er diskriminering åpen, synlig og lett å gjenkjenne. Moderne former for diskriminering er imidlertid oftere subtile og vanskelige å synliggjøre. Slike former for diskriminering kalles gjerne strukturell, institusjonell eller systemisk diskriminering.

Lovens formål er å fremme likestilling.

Begrepet likestilling er ikke entydig og anvendes antakelig ofte uten noen helt klar oppfatning om det nærmere innholdet. De fleste har likevel en intuitiv forståelse av kjerneinnholdet i begrepet likestilling, noe som gjør det egnet som et nøkkelbegrep med hensyn til diskrimineringslovgivningens formål.

Utvalget legger til grunn at likestilling skal forstås som likeverd, like muligheter og rettigheter samt tilgjengelighet og tilrettelegging. Utvalget mener at det bør være et mål å fremme likestilling uavhengig av biologiske, sosiale og kulturelle forhold.

Likeverd innebærer en rett til å bli tatt for og respektert for den man er, uavhengig av biologiske, sosiale og kulturelle forskjeller. Lovgivning gir et signal om at det er

SAKSFREMLEGG

Saksbehandler: Ragnhild Hammer
Arkivsaksnr: 09/6778
Løpenummer: 53608/09

Arkiv: C00 &13

samfunnsmessig galt å forskjellsbehandle personer på grunn av bestemte egenskaper uten noen saklig grunn.

Like muligheter og rettigheter. Likestilling betyr også at alle skal ha like muligheter. Like muligheter innebærer en nedbygging av mekanismer som fører til utestengning, underklasse og underrepresentasjon; og en opprettelse av mekanismer som bidrar til inkludering og en rettferdig representasjon på samfunnets arenaer.

Ett formål med diskrimineringslovgivningen er dermed å styrke utsatte gruppers stilling i samfunnet.

Diskrimineringsvernet skal fremme demokratiet.

Diskrimineringsvernet skal sikre at rettsstatens idealer – likhet for loven, vernet mot vilkårlighet og maktmisbruk, forutberegnelighet, håndtering av uenighet ved bruk av offentlige håndhevingsorganer – oppfylles og ivaretas.

Tilgjengelighet og tilrettelegging. Samfunnet skal organiseres slik at alle kan delta på ulike arenaer, benytte rettigheter og tjenestetilbud, ta utdanning, få arbeid, ha egen inntekt osv. Tilgjengelighet er en forutsetning for å delta i samfunnet. Det er en målsetting å fjerne eksisterende barrierer og å hindre at nye skapes.

Likestilling gjelder mennesker. Det er mennesker som skal være likestilte. Det er ikke diskrimineringslovgivningens oppgave å gi like vilkår for virksomheter, selskaper, organisasjoner og andre juridiske personer.

Forslag

I utredningen legger utvalget fram ett forslag til lov om forbud mot diskriminering, med kortformen "diskrimineringsloven". Utvalget står samlet bak forslaget som helhet, men har delt seg i et flertall og et mindretall i enkelte spørsmål (a og b). Hovedpunktene i lovforslaget er som følger:

- a) Saklig virkeområde. Loven skal gjelde på alle samfunnsområder. *Utvalgets flertall foreslår at loven ikke skal gjelde familieliv og andre rent personlige forhold.* Mindretallet foreslår også disse områdene, men at loven ikke skal håndheves av ombudet og nemnda.
- b) Vernede diskrimineringsgrunnlag. Loven skal gi vern mot diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel og adopsjon, etnisitet, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, religion, livssyn, politiske syn og alder. *Utvalgets flertall foreslår å supplere med en sekkekategori, som innebærer at også "andre liknende vesentlige forhold ved en person" kan påberopes under diskrimineringsvernet. Loven vil da i særlig urimelig eller usaklige enkelttilfeller kunne påberopes av overvektige, transpersoner, rusavhengige, straffedømte, personer med omsorgsoppgaver.*
- c) Særlig om diskriminering pga alder. Utvalget mener alder står i en særstilling, fordi forskjellsbehandling på grunn av alder oftere vil være saklig enn for de øvrige grunnlagene. *Utvalgets flertall foreslår at det generelle forbudet mot aldersdiskriminering kun skal gjelde i arbeidslivet som i dag.* Loven kan likevel

SAKSFREMLEGG

Saksbehandler: Ragnhild Hammer
Arkivsaksnr: 09/6778
Løpenummer: 53608/09

Arkiv: C00 &13

- påberopes (under sekkekategori) på andre områder enn arbeidsforhold, for eksempel med hensyn til prioriteringer i helsevesenet og når det gjelder forsikring. Loven skal ikke få konsekvenser for honnørrabatter eller aldersgrenser knyttet til f.eks kjøp av alkohol og retten til å ta førerkort mv.
- d) Unntak for saklig forskjellsbehandling. Utvalget foreslår en generell bestemmelse som sier at diskrimineringsforbudet ikke gjelder saklig forskjellsbehandling.
 - e) Ikke vern av juridiske personer. Utvalget foreslår kun vern mot forskjellsbehandling for mennesker/individer, og ikke for virksomheter (juridiske personer).
 - f) Offentlige myndigheters aktivitetsplikt. Utvalget foreslår at offentlige myndigheters aktivitetsplikt skal omfatte alle lovens diskrimineringsgrunnlag.
 - g) Arbeidsgivers aktivitetsplikt. Utvalget foreslår at arbeidsgivers plikt til å arbeide aktivt for likestilling utvides til å omfatte alle lovens diskrimineringsgrunnlag, og at aktivitetsplikten formuleres slik at den kan innarbeides i virksomhetens systematiske helse, miljø- og sikkerhetsarbeid. Redegjørelsesplikten oppheves.
 - h) Opplysningsplikt om lønn. Det foreslås at arbeidsgiver skal ha opplysningsplikt om lønn ved mistanke om lønnsdiskriminering.
 - i) Oppreisning og erstatning – ansvar uten hensyn til skyld i arbeidsforhold. Utvalget foreslår at arbeidsgiver skal være ansvarlig for å betale oppreisning og erstatning ved diskriminering i strid med loven, uavhengig av om arbeidsgiver kan bebreides for dette. For å få oppreisning og erstatning må den diskriminerte, som i dag, reise søksmål for domstolene.
 - j) Videreføring av gjeldende regler. Utvalget foreslår at reglene om delt bevisbyrde blir videreført, også for diskrimineringsgrunnlagene seksuell orientering og politisk syn på alle samfunnsområder. Foreslår ingen endringer i ombudets og nemndas myndighet.
 - k) Offentlige anskaffelser. Eggenerklæring om likestilling. Utvalget foreslår at leverandører som gir tilbud om levering av varer og tjenester, samt bygge- og anleggsarbeider skal levere eggenerklæring om likestilling. Manglende eggenerklæring skal gi grunnlag for å avvise leverandørens tilbud.

Tilleggsprotokoll nr. 12 til Den Europeiske Menneskerettskonvensjonen (EMK)

Utvalgets flertall er mot ratifisering først og fremst fordi protokollen gir vern mot diskriminering for juridiske personer og fordi rekkevidden av forpliktelsene etter protokollen er svært usikre. Dersom konvensjonen likevel ratifiseres, mener flertallet at konvensjonen inkorporeres i ny lov mot diskriminering. Utvalgets flertall anbefaler altså ikke at tilleggsprotokollen inkorporeres i menneskerettsloven, som ville innebåret at tilleggsprotokollen gis forrang foran norsk lov dersom det er motstrid mellom norsk lov og rettigheter etter protokollen.

SAKSFREMLEGG

Saksbehandler:	Ragahild Hammer	Arkiv:	C00 &13
Arkivsaksnr:	09/6778		
Løpenummer:	53608/09		

Grunnlovsværn mot diskriminering.

Flertallet går inn for en grunnlovsbestemmelse om ikke-diskriminering som innebærer at grunnlovsbestemmelsen vil fundere som en skranke for lovgivningen, slik at lovbestemmelser i strid med ikke-diskrimineringsprinsippet i Grunnloven kan settes til side av domstolene.

Vurdering

Lovvernet mot diskriminering er i dag ulikt, avhengig av hva som er grunnlaget for diskrimineringen, og noen grunnlag er bare dekket gjennom menneskerettskonvensjonen inntatt i menneskerettsloven.

Formålet med diskrimineringslovutvalgets utredning har vært å samle vernet mot diskriminering i én lov, og å sørge for et mer helhetlig og derigjennom styrket diskrimineringsvern i norsk lovgivning.

Rådmannen er enig i formålet med lovforslaget, som er et helhetlig diskrimineringsvern samt å fremme likestilling.

Rådmannen ser på aktivitetsplikten som et godt redskap for å fremme likestilling i Arendal kommune og støtter utvalget i at det kreves bevisste holdninger og aktiv innsats fra ledere og ansatte på den enkelte arbeidsplass.

Alle virksomheter er tjent med å ha en arbeidsstyrke som består av personer med ulike bakgrunn og kompetanse. Det er en kjent sak at likestilling mellom menn og kvinner har et stort forbedringspotensial i Aust-Agder fylke. Det er utviklet planer og satt i gang tiltak for å "fremme økt likestilling mellom kjønn, etnisitet og funksjonsnivå".

Arendal kommune må ta sin del av ansvaret for å oppnå resultater i fylket og har likestilling og mangfold i fokus både i eksisterende kommuneplan og i arbeidet med ny. Arendal kommune vil prioritere et godt og systematisk arbeid med likestilling og integrering for å bidra til lønnsomhet og for å styrke kommunens omdømme.

Rådmannen vil i framtidige handlingsprogram og årsrapporter innarbeide mål og resultatvurdering for likestillingsarbeidet i henhold til den lov som blir vedtatt.

Konklusjon

Rådmannen er enig i formålet med lovforslaget, som er et helhetlig diskrimineringsvern samt å fremme likestilling.

Rådmannen støtter utvalget i at offentlige myndigheter bør ha et særlig ansvar for å fremme likeverd og likestilling, samt å fremme diskrimineringslovens formål.

... &&& Sett inn saksutredningen over ↑

::: &&& Sett inn innstillingen under ↓

Rådmannens forslag til vedtak:

SAKSFREMLEGG

Saksbehandler:	Ragnhild Hammer	Arkiv:	C00 &13
Arkivsaksn.:	09/6778		
Løpenummer:	53608/09		

Arendal bystyre slutter seg til rådmannens uttalelser til Diskrimineringslovutvalgets utredning NOU 2009:14 ” Et helhetlig diskrimineringsvern”.

::: &&& Sett inn i innstillingen over ↑

Arendal 26/10-2009

Harald Danielsen
Rådmannen